

PhD

Doctor of Philosophy Program in Social Science
RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

คู่มือการจัดการความรู้ ด้านการวิจัย ประจำปีการศึกษา 2566 เรื่อง การปฏิบัติด้านการจัดทำข้อเสนอ โครงการวิจัย (ดุษฎ์นิพนธ์)

โดย คณะกรรมการจัดการความรู้
โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คำนำ

คู่มือการจัดการความรู้ ด้านการวิจัย ได้นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำข้อเสนอฯ โครงการวิจัย ใน ส่วนของการออกแบบวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญกับนักศึกษาทุกคน เนื่องจากโครงการปรัชญาดุษฎี บัณฑิตทางสังคมศาสตร์ เป็นหลักสูตรที่เน้นการวิจัย และเป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์ นักศึกษาจึงต้องมีความรู้ด้านการ วิจัยอย่างท่องแท้ คู่มือการจัดการความรู้นี้ เกิดขึ้นภายใต้การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) ของโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2566 ที่มุ่งหวังให้นักศึกษาสามารถนำคู่มือนี้ไปใช้ เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาการเขียนงานวิจัยอันจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษา ซึ่งการจัดทำคู่มือในครั้งนี้ ได้รับความ อนุเคราะห์ข้อมูลจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล กฤษณกุลหาสน์ ที่ได้ร่วมกับทางโครงการฯ ในการจัดอบรมให้ความรู้ แก่นักศึกษาของโครงการฯ ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ในการออกแบบการวิจัยของตนเองได้อย่างถูกต้อง

การออกแบบการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ส่วนที่ 1.....	1
การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ.....	5
การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	9
การออกแบบการวิจัยแบบผสมผสาน.....	13
วิธีดำเนินการวิจัย.....	14

การออกแบบการวิจัยทางสังคมศาสตร์

คำชี้แจง

1. ให้นักศึกษาเติมเนื้อความลงใน 1) ชื่อเรื่องการวิจัย 2) คำถามวิจัย 3) วัตถุประสงค์การวิจัย 4) ขอบเขตการวิจัย และ 5) กรอบแนวคิดการวิจัย ให้สมบูรณ์
2. ให้นักศึกษาเลือกกิจกรรมการออกแบบการวิจัยตรงตามประเภทของการวิจัยที่สอดคล้องกับคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อนำมาออกแบบการวิจัย
3. เมื่อดำเนินการ ข้อ 2. เสร็จสิ้น เตรียมความพร้อมเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. ชื่อเรื่องการวิจัย

2. คำถามการวิจัย

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากรการวิจัย

4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

4.3 แบบแผนการทดลอง (ถ้ามี)

4.4 สมมติฐานการวิจัย

4.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research design) การวิจัยประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือการรวบรวมข้อมูลหลักฐานเชิงปริมาณ โดยอาศัยการกำหนดตัวแปรและการวัดตัวแปรจากตัวอย่างที่นักวิจัยสุ่มจากประชากร ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นมีลักษณะเป็นตัวเลขที่สามารถนับได้และนำมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามคำถามที่นักวิจัยกำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ในการออกแบบการวิจัยต้องคำนึงถึงความเป็นปรนัย คือ ความถูกต้องเที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้ รวมทั้งต้องมีความเป็นปรนัย การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การออกแบบการทดลองและกึ่งทดลอง และ 2) การออกแบบที่ไม่ใช่การทดลอง เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เป็นต้น

กลยุทธ์ความสำเร็จการออกแบบการวิจัยเชิงทดลองและกึ่งทดลอง

1. พิจารณาว่าแบบแผนการทดลองเหมาะสมกับคำถามการวิจัยหรือไม่
2. ตั้งสมมติฐานการวิจัย เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ
3. แสดงวิธีการได้มาซึ่งหน่วยทดลอง และระบุผู้ที่จะเข้ารับการทดลอง
4. กำหนด Treatment ในการทดลอง
5. เลือกแบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง
6. ดำเนินการทดลอง
7. วิเคราะห์ข้อมูล
8. เขียนรายงานวิจัย

กลยุทธ์ความสำเร็จการออกแบบการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์

1. พิจารณาแบบการวิจัย ว่าสอดคล้องกับคำถามการวิจัยหรือไม่
2. กำหนดกลุ่มที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ระบุตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยและระดับการวัด
4. เก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมาย
6. เขียนรายงาน

การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ					
ออกแบบการวัด (Measurement Design)		ออกแบบการสุ่ม (Sampling Design)		ออกแบบการวิเคราะห์ (Analysis Design)	
ตัวแปรที่ใช้ ในการวิจัย	ตัวแปรอิสระ	ประชากร การวิจัย		จำนวน ตัวแปร	ตัวแปรอิสระ
	ตัวแปรตาม	กลุ่มตัวอย่าง			ตัวแปรตาม
จำนวนตัวแปร	ตัวแปรอิสระ	วิธีการได้มาซึ่ง กลุ่มตัวอย่าง		ระดับการ วัด	ตัวแปรอิสระ
	ตัวแปรตาม				ตัวแปรตาม
ระดับการวัด ของตัวแปร	ตัวแปรอิสระ			สถิติ บรรยาย ที่ใช้	
	ตัวแปรตาม				
เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย				สถิติ อนุมาน ที่ใช้	
ทฤษฎี/แนวคิดที่ใช้ ในการสร้าง เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัย					

คำถามชวนคิดเกี่ยวกับการออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ???

1. งานวิจัยชิ้นนี้น่าจะมีตัวแปรแทรกซ้อนหรือไม่ จงอธิบาย
2. จากการออกแบบการวิจัยข้างต้น นักศึกษาได้คำนึงตัวแปรแทรกซ้อนหรือไม่ จงอธิบาย
3. หากจะออกแบบการวิจัยให้สามารถควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนได้ควรทำอย่างไร
4. การตรวจสอบว่าการออกแบบวิจัยนี้มีการออกแบบการวิจัยที่มีคุณภาพทั้งด้าน Internal Validity และ External Validity สามารถพิจารณาจากอะไรบ้าง

2. การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Design) การวิจัยประเภทนี้มีความยืดหยุ่นสูง มีความเป็นพลวัตและในระหว่างการวิจัยหากสถานการณ์เปลี่ยนไป นักวิจัยสามารถปรับเปลี่ยนการวิจัยได้เช่นกัน การวิจัยเชิงคุณภาพจะมุ่งเน้นการตีความเพื่อทำความเข้าใจ หรือให้ความหมายกับสิ่งที่มีอยู่ โดยการค้นหาความรู้ความจริงผ่านหลักฐานที่ไม่อยู่ในรูปของตัวเลข เช่น ข้อความหรือภาพที่สามารถสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับสิ่งนั้นได้ นักวิจัยต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นจริงโดยใช้เหตุและผลแบบอุปนัยในการตอบคำถามการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การวิจัยชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic design) เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมและความเป็นอยู่

1. ชื่อเรื่องการวิจัย

2. คำถามการวิจัย

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ						
วัตถุประสงค์ การวิจัย	กำหนดประเด็น/ พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย	แนวทางการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่ เกี่ยวข้อง	แนวทางการลงพื้นที่ พบกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแนะนำตัว	แนวทาง การเข้าร่วม การสังเกตกิจกรรม	ออกแบบเพื่อ การเก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล

3. การวิจัยและพัฒนา หมายถึง การวิจัยที่มุ่งเน้นนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง ในการพัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการบริการ การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาชุมชน การจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม การพัฒนาการศึกษา เป็นต้น เป็นวิจัยที่มุ่งพัฒนา ทางเลือก หรือ วิธีการใหม่ ๆ ที่มุ่งเน้นนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรงอย่างเป็นรูปธรรมเห็นผลที่ชัดเจนในการพัฒนาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยผ่านการทดลอง และ ตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ทั้งที่เป็นรูปของผลิตภัณฑ์ หรือ วิธีการกระบวนการใหม่

1. ชื่อเรื่องการวิจัย

2. คำถามการวิจัย

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

กระบวนการดำเนินการวิจัย R&D

ระยะวิจัย	รูปแบบวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	กลุ่มเป้าหมาย	ผลที่ได้รับ
R1/D1				
R2/D2				

ระยะที่ 1 R1	
เครื่องมือและวิธีการ	ผลที่ได้รับ

ระยะที่ 2 D2	
เครื่องมือและวิธีการ	ผลที่ได้รับ

ระยะที่ 3 R2	
เครื่องมือและวิธีการ	ผลที่ได้รับ

ระยะที่ 4 D2	
เครื่องมือและวิธีการ	ผลที่ได้รับ

4. การออกแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research Design) การออกแบบประเภทนี้จะผสมผสานระหว่างวิธีการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพเข้าร่วมกัน ทั้งนี้ นักวิจัยต้องพิจารณาเกี่ยวกับลำดับ ก่อนหลังในการดำเนินการวิจัยว่าควรออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณก่อนแล้วจึงใช้การวิจัยเชิงคุณภาพหรือไม่ โดยต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยและขั้นตอนต่างๆ ในการผสมผสาน ซึ่งข้อสรุปที่ได้ต้องมีความถูกต้อง เทียบตรง เชื่อถือได้และมีความเป็นเหตุเป็นผล

1. ชื่อเรื่องการวิจัย

2. คำถามการวิจัย

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ หรือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (ให้นักศึกษาเลือกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย)

การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ					
ออกแบบการวัด (Measurement Design)		ออกแบบการสุ่ม (Sampling Design)		ออกแบบการวิเคราะห์ (Analysis Design)	
ตัวแปรที่ใช้ ในการวิจัย	ตัวแปรอิสระ	ประชากร การวิจัย		จำนวน ตัวแปร	ตัวแปรอิสระ
	ตัวแปรตาม	กลุ่มตัวอย่าง			ตัวแปรตาม
จำนวนตัวแปร	ตัวแปรอิสระ	วิธีการได้มาซึ่ง กลุ่มตัวอย่าง		ระดับการ วัด	ตัวแปรอิสระ
	ตัวแปรตาม				ตัวแปรตาม
ระดับการวัด ของตัวแปร	ตัวแปรอิสระ			สถิติ บรรยาย ที่ใช้	
	ตัวแปรตาม				
เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย				สถิติ อนุมาน ที่ใช้	
ทฤษฎี/แนวคิดที่ใช้ ในการสร้าง เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัย					

การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ						
วัตถุประสงค์ การวิจัย	กำหนดประเด็น/ พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย	แนวทางการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่ เกี่ยวข้อง	แนวทางการลงพื้นที่ พบกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแนะนำตัว	แนวทาง การเข้าร่วม การสังเกตกิจกรรม	ออกแบบเพื่อ การเก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ หรือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (ให้นักศึกษาเลือกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย)

การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ					
ออกแบบการวัด (Measurement Design)		ออกแบบการสุ่ม (Sampling Design)		ออกแบบการวิเคราะห์ (Analysis Design)	
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	ตัวแปรอิสระ	ประชากรการวิจัย		จำนวนตัวแปร	ตัวแปรอิสระ
	ตัวแปรตาม	กลุ่มตัวอย่าง			ตัวแปรตาม
จำนวนตัวแปร	ตัวแปรอิสระ	วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง		ระดับการวัด	ตัวแปรอิสระ
	ตัวแปรตาม				ตัวแปรตาม
ระดับการวัดของตัวแปร	ตัวแปรอิสระ			สถิติบรรยายที่ใช้	
	ตัวแปรตาม				
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย				สถิติอนุมานที่ใช้	
ทฤษฎี/แนวคิดที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย					

การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ						
วัตถุประสงค์ การวิจัย	กำหนดประเด็น/ พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย	แนวทางการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่ เกี่ยวข้อง	แนวทางการลงพื้นที่ พบกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแนะนำตัว	แนวทาง การเข้าร่วม การสังเกตกิจกรรม	ออกแบบเพื่อ การเก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล

